STIGMATIZATION OF AIDS PATIENTS IN THE MEDICAL CARE SERVICE SYSTEM

KITTAYA YOTHAPRASERT

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(MEDICAL AND HEALTH SOCIAL SCIENCE)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY
2005

ISBN 974 – 04 – 6414 - 9
COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

การตีตราผู้ป่วยเอดส์ในระบบบริการทางการแพทย์ (STIGMATIZATION OF AIDS PATIENTS IN THE MEDICAL CARE SERVICES SYSTEM)

กฤตยา โยธาประเสริฐ 4337379 SHMS/M

ศศ.ม. (สังคมศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ : ศิริวรรณ ไกรสุรพงศ์, Ph.D., .มัลลิกา มัติโก, Ph.D.,

วรรณวิภา ปสันธนาทร, Ph.D., M.A.,

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาการตีตราผู้ป่วยเอดส์ในระบบบริการทางการแพทย์ เพื่อศึกษารูปแบบการตีตรา/รังเกียจผู้ป่วยเอดส์ในระบบบริการทางการแพทย์ ความสัมพันธ์ในการตีตรา/รังเกียจกับปัจจัยทางด้านประชากร สังคม เศรษฐกิจ โดยพิจารณาจากสถานที่รักษาประจำ สถานะสุขภาพ และกลุ่มบุคคลที่ตีตรา/รังเกียจ การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเลือกพื้นที่แบบเจาะจง 6 แห่ง ได้แก่ คลินิกนิรนาม ชมรมเพื่อนวันพุธ มูลนิธิธรรมรักษ์ ชมรมหญ้าแฝก ชมรมบ้านบางมะเดื่อ โรงพยาบาลศูนย์ราชบุรี ในระหว่างวันที่ 25 สิงหาคม 2547-11 ตุลาคม 2547 เลือกเฉพาะผู้ป่วยเอดส์ที่มีประสบการณ์การดูแลรักษาที่ให้การยินยอมสัมภาษณ์ จำนวน 255 ราย

ผลการศึกษารูปแบบการตีตราแบ่งออก 3 ลักษณะคือ ความเข้มและระดับความเข้มของการถูกตีตรา/รังเกียจ ความรู้สึกและระดับความรู้สึกต่อรูปแบบการถูกตีตรา/รังเกียจ และการประเมินการรับรู้ระดับความรุนแรงของการถูกตีตรา/รังเกียจ กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.70) เคยมีประสบการณ์ความเข้มของการถูกตีตรา/รังเกียจในเรื่องการถูกปฏิเสธการดูแลรักษา การถูกชักจูงหรือโน้มน้าวให้ไปรักษาที่อื่น การถูกบ่ายเบี่ยงไม่ให้เข้ารับการรักษา การถูกบังคับให้ต้องจ่ายค่ารักษาเพิ่ม การไม่รับทำบัตรประกันสุขภาพ และการถูกผลักดันหรือกดดันให้ออกจากโครงการ ซึ่งส่วนใหญ่มีทั้งระดับความเข้มของการถูกตีตรา/รังเกียจต่ำและสูง ในด้านความรู้สึกและระดับความรู้สึกต่อรูปแบบการถูกตีตรา/รังเกียจ ในเรื่องการไม่นัดให้มาตรวจอย่างต่อเนื่อง การพยายามปฏิเสธ ไม่ให้คำแนะนำใด ๆ เลย การแสดงออกด้วยกริยาท่าทางและการพูดจาที่ไม่ดี ส่วนใหญ่มีระดับความรู้สึกต่อรูปแบบการถูกตีตรา/รังเกียจปานกลาง (ร้อยละ 55.30) ส่วนในด้านการประเมินการรับรู้ระดับความรุนแรงของการถูกตีตรา/รังเกียจผู้ป่วยเอดส์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 35.30) ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างความเข้ม ความรู้สึกต่อรูปแบบ และการประเมินของผู้ป่วยเอดส์ต่อการรับรู้ระดับความรุนแรงของการถูกตีตรา/รังเกียจผู้ป่วยเอดส์ พบว่า ความเข้มสัมพันธ์กับอายุ อาชีพ รายได้ เขตที่อยู่อาศัย และกลุ่มบุคคลที่ตีตรา/รังเกียจ มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในผู้ที่มีรายได้ 4,001-8,000 บาทและผู้ที่ไม่ระบุรายได้ ส่วนความรู้สึกต่อรูปแบบการถูกตีตรา/รังเกียจผู้ป่วยเอดส์สัมพันธ์กับอาชีพ สาเหตุการติดเชื้อ เขตที่อยู่อาศัย และกลุ่มบุคคลที่ตีตรา/รังเกียจ มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในผู้ต้องขังกับพนักงานบริษัท สาเหตุการติดเชื้อพบในโลหิตบริจาคกับการใช้เข็มฉีดยา กลุ่มบุคคลที่ไม่มีใครรังเกียจกับบุคลากรทางการแพทย์ ในการประเมินการรับรู้ระดับความรุนแรงของการถูกตีตรา/รังเกียจสัมพันธ์กับสถานที่รักษาประจำและกลุ่มบุคคลที่ตีตรา/รังเกียจ มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ในโรงพยาบาลศูนย์กับโรงพยาบาลทั่วไป กลุ่มบุคคลที่ไม่มีใครรังเกียจกับบุคลากรทางการแพทย์

สรุปและข้อเสนอแนะ ควรมีการปรับเปลี่ยนมุมมอง ทัศนคติ พฤติกรรมของผู้ป่วยเอดส์ และบุคลากรที่ดีเห็นอกเห็นใจเป็นห่วงความรู้สึกของผู้ป่วยเอดส์ดูแลผู้ป่วยเอดส์เหมือนเพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง ซึ่งควรเจาะกลุ่มประชากรในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์ ศึกษามุมมองบุคลากรในการปรับเปลี่ยนทัศนคติว่ามีความแตกต่างกันในทิศทางใด และควรศึกษาการตีตราผู้ป่วยเอดส์ในชนกลุ่มน้อยเกี่ยวกับการแพร่เชื้อ และโอกาสในการเข้าถึงระบบบริการทางการแพทย์

130 หน้า ISBN 974 – 04 – 6414 - 9

STIGMATIZATION OF AIDS PATIENTS IN THE MEDICAL CARE SERVICE SYSTEM

KITTAYA YOTHAPRASERT 4337379 SHMS/M

M.A. (MEDICAL AND HEALTH SOCIAL SCIENCE)

THESIS ADVISORS: SIRIWAN GRISURAPONG, Ph.D., MULLIKA MUTTIKO, Ph.D., VANAWIPHA PASANDHANATORN, Ph.D.,

ABSTRACT

This study investigated stigmatization of AIDS patients in the medical care service system. Demographic socio-economic factors, the type of health facilities regularly used, the health status, and other circumstances determined whether or not an HIV/AIDS positive persons had been stigmatized. The study was conducted as quantitative research and a purposive selection method for recruiting the study participants was applied. The investigation was undertaken in the regional hospital of Ratchaburi province, the Bangduea Health Station, at the Anonymous Clinic, the Thammaruk Foundation, the Wednesday Fan Club, and the Elephant Grass Club. Information was collected during 25th August to 11th October 2004. A total of 255 AIDS patients were interviewed. The intensity and regularity of incidences, reaction as well as level of reaction and the perception of stigma towards people with HIV/AIDS was assessed, 66.70% of the study participants had been stigmatized, some very much, others not severely. Stigmatization included refusing to treat, convincing patients to go to another health facility, not providing treatment, forcing more pay for treatment, defiling registration with a health insurance scheme, and pressuring patients to back out of a drug trial program. 55.30% of the respondents reacted in a moderate way towards stigmatization where it was associated with not making an appointment for the treatment continuation, no advice being given, or impolite or abusive manners. 35.3% of the patients had a moderate adverse perception about stigma. The level of stigma was significantly associated (P>0.05) with age, occupation, income of those who have an income of 4,001-8,000 Baht and those who don't reveal their income, residential area, and the kind of person who stigmatized the patients. The reaction toward stigma was significantly related (P>0.05) to occupation, cause of infection, residential area, and who stigmatized the patient. The major cause of infection was that the affected HIV/AIDS person had been a prisoner, shared needles with other staff of a company, injected drugs or received a blood transfusion. The perception of stigma was significantly associated (P>0.05) with the health facility the patient regularly used such as a regional, or general hospital, and who stigmatized the patient, for example health personnel.

Campaigns should be launched through all media levels in providing basic information about HIV/AIDS, its route of transmission and the prevention of the epidemic to all those, who are in contact with HIV/AIDS positive persons such as health personnel, family members, relatives, and friends. The attitude of health personnel should be studied over time, to monitor for any improvement. .The possibility of stigmatization of minority group members suffering from HIV/AIDS should be investigated along with their opportunity to access health services.

KEY WORDS : STIGMATIZATION/HIV/AIDS PATIENTS/ MEDICAL CARE SERVICE SYSTEM/THAILAND

130 P. ISBN 974 – 04 – 6414 – 9